

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE FILOSOFIE

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Conducător de doctorat:

PROF. UNIV. DR. CIOMOȘ VIRGIL

Student-doctorand:

DOGARU VICTOR-CONSTANTIN

Cuprins

Introducere	5
Capitolul 1: Cotitura istorică a <i>Logicii Esenței</i>	
1.1 Negativitatea absolută a reflectării în context kantian	20
1.2 Turnura turnurii transcendente	24
1.3 Determinarea reciprocă a ființei și gândirii	30
1.4 Ontologie negativă versus integraționism dialectic	33
1.5 Exigența pasului logic al <i>Aufhebung</i> -ului	39
1.6 Cum se împlinește revoluția categorială	44
1.7 Returul negativității – defamiliarizarea	48
1.8 Premoniția infinității rele	51
1.9 Nici atomism, nici subiectivism	55
1.10 Înapoi la cuprinderea ontologicului de logic	58
1.11 Ultimul preambul: apercipția la Kant, apercipția la Hegel	61
Sinteză	68
Capitolul 2: Instrumentarul <i>Esenței</i>	
2.1 Abnegația filosofării din <i>Esență</i>	70
2.2 Reconstituirea mișcării neantului la neant	73
2.3 Dispariția chintesenței în constituirea reciprocă	77
2.4 Pre-supunere și retroiectare	82
2.5 Paranteza topologică a lui Badiou	85
2.6 Nemijlocitul pozitivat ca extern	90
2.7 Categoriile reflectării reexpuse	93
2.8 Contradicția, condiție a gândirii	97
2.9 Pe ruinele contradicției	102
Sinteză	107

Capitolul 3: Partea subiectivă a *nexus*-ului conceptual: radicalitatea cunoașterii speculative

3.1 Medierea ca proces spiritual	110
3.2 Atenție la con-text	116
3.3 Transformaționism în <i>Logica Esenței</i>	122
3.4 Horstmann și „adevărata relație față de realitate”	129
3.5 Index comunitar și limbaj	134
3.6 Autoparticularizare și nevoia de explicație	141
3.7 Explicație și angajament praxeologic	147
3.8 Politică neadecvată (și a neadecvării)	151
3.9 Uzul categoriilor și corijarea standardului de adevăr	153
Sinteză	159

Capitolul 4: Partea obiectivă a *nexus*-ului conceptual: emancipare și socialitate

4.1 Realitate și Realizare	161
4.2 Noua totalitate de după surparea unilateralității	164
4.3 Excluderea în cadrul totalității	167
4.4 Contradicție și Constituire	174
4.5 Contingență întemeiată	180
4.6 Neopragmatism hegelian	184
4.7 Ce fel de empirism mai rămâne?	187
4.8 Contrariedade și contradicție	190
4.9 Din rataj în rataj	196
4.10 Emanciparea dedublă	200
Sinteză	207
Concluzii	209
Bibliografie	218

Cuvinte-cheie: Știința Logicii; metafizică; idealismul finitudinii; realism conceptual; realism speculativ; cercetare speculativă; Kant; Hegel; hegelianism; posthegelianism; logică transcendențială; logica esenței; logica reflectării; teorie critică; relația-cu-altul ca moment integrant al relației-cu-sine; a-fi-pus-în-relație-cu-totalitatea; neopragmatism; emancipare intelectuală; transformaționism; logica absolutei negativități;

Rezumat:

Această teză de doctorat a urmărit să capteze potențialul radical-transformator al *Logicii Reflectării* (sau *al Esenței*) din *Știința Logicii* a lui Hegel și să-l transforme într-un *modus operandi* al emancipării intelectuale. Iar întrucât obiectul paradoxal cercetat de Hegel în *Esență* este chiar gândirea și a ei dinamică dialectică (i.e. cea aparținând negativității autonegative), acest demers emancipator nu s-a dovedit unul liniar, ci, din contră, înțesat de retroiectări, proiectări, întoarceri, ramificări și salturi conceptuale deopotrivă. În cadrul acestui proiect emancipator-transformaționist relația determinatoare a rațiunii poate fi încă și mai mult elaborată, extinsă și explicitată.

Obiectivul mărturisit al acestei lucrări a fost sesizarea și depășirea inconsistențelor și incompletitudinilor inerente *Ființei* (prima parte a *Logicii Obiective*), pentru a legitima *Esența* (a doua parte a *Logicii Obiective*) și a arăta ce orizont tematic nou se deschide prin aceasta. Cercetarea noastră a cartografiat o lume emancipatoare a acelei reflectări tributare negativității absolute, lume care este întrezărită odată ce tirania și hegemonia nemijlocitului este sfârșită de mijlocirea *esențială* care anulează orice pretenție a unui așa-zis nemijlocit pur, insondabil, autonom și exterior. Acest tip de nemijlocit este carența de căpătâi din *Ființă*, adică, cu alte cuvinte, el reprezintă blocajul și neajunsul ultim al mitului unei lumi de obiecte simplu-prezente, date de-a gata, la care am avea acces, chipurile, tot nemijlocit.

Însăși evanescența exteriorității și autonomiei radicale a *Ființei* este eliberarea cultivată de proiectul radical-transformaționist al logicii reflectării sau al logicii *Esenței*. Autoreferențialitatea, cunoașterea despre cunoaștere care nu poate fi aidoma feluritelor cunoașteri empirice (fără însă a le anihila pe acestea din urmă), este argumentul idealist al lui Hegel care transformă realismul într-o subspecie a idealismului, pe baza exhibării aceleiași structuri logice atât în *Ființă*, cât și în Gândire. Așadar idealismul său este de fapt un realism conceptual: tensiunea constituirii reciproce

și determinatoare a membrilor tuplului Ființă-Gândire, care arată conformația conceptuală a celor doi poli (doar în mod aparent ireconciliabili), a fost evidențiată prin două idei în lucrarea de față.

Mai întâi, am arătat că vorbim despre o formă conceptuală care își este propriul conținut, care a depășit neajunsul confirmării în exterior odată ce ea vizează chestionarea structurii de realitate în care experiența apare. Astfel, prin ea nu este vizată simpla confirmare și adecvare a unor concepte la realitate, deoarece relația științei speculative cu realitatea trebuie să dea seama de autolocalizarea sa istorică în virtutea acelorași categorii cu care gândirea vrea să cuprindă realitatea din jur. Apoi, am arătat un alt punct de inflexiune în cadrul tipului de discurs care încă mai are un rest al nemijlocirii (și, implicit, al unei lumi deja constituite), anume cel al stabilizării și „înghețării” lucrurilor și numelor lor în abisul *Intelectului* în contrast cu fluidizarea, procesualitatea și dialectica insuflată lor de *Rațiune*. Acest lucru, repetăm, a venit dintr-o imposibilitate duplicată în ambele capete ale tuplului sus-numit, respectiv a) nu putem spune ce este ființa (multiplicitatea, relația-cu-altul) fără a o designa prin gândire și, invers, dar tot la fel de crucial, b) nu putem ști ce este gândirea fără a lua în calcul și evalua constrângerile realității. Indisociabilitatea celor doi termeni metafizici fundamentali evidențiază imposibilitatea coagulării lor ca momente separate și externe una față de cealaltă și reclamă o altă logică care să poată depăși acest impas, nu să-l perpetueze sau să-l certifice exterior ca fiind în mod implacabil fix.

După *Logica Esenței* nimic nu mai poate fi ne-mijlocit, nici măcar opoziția fenomen versus lucru-în-sine, sau cea a idealismului față de realism. Realismul nu mai este într-o relație de opoziție opacă și i-mediată cu idealismul, ci este o subspecie integrantă a lui sau este ocazionată o determinare reciprocă a celor doi termeni. Realismul care poate fi echivalat cu un idealism restrâns ne aduce la o privire de ansamblu a proiectului hegelian drept acela care face non-subiectivul inteligibil. Iar tensiunea faptului că această cunoaștere despre cunoaștere (sau cercetarea amănunțită a categoriilor cunoașterii-de-sine) nu este precum cunoașterea epistemologică „clasică” a redușției la relația-cu-altul – adică la simpla îndreptare către altceva – nu implică o trasare (încă și mai) rigidă a domeniilor celor două tipuri de cunoașteri, ci invită la o descoperire și îmbogățire a cunoașterii sensibile prin revizuirea cunoașterii-de-sine, tocmai în virtutea osmozei dintre cele două.

Cu alte cuvinte, straniul idealism (ca realism conceptual) hegelian furnizează o edificare teoretică, dar trimite și la o transformare practică la fel de emancipatoare. Prin deștelenirea perechii realismului și idealismului, putem lăsa liber jocul lor al determinării reciproce, fără a-l încorseta prin prisma unor teze ale i-mediatului. Mai mult decât atât, autodefinirea și autorefectarea categoriilor gândirii trebuie nu să se debaraseze abstract de ceea ce torsiona gândirea, ci trebuie să reșeze în matca lor toate acele elemente uzurpatoare pentru gândire, iar această dinamică este descrisă de însuși cursul liber al derivării categoriale, purificat de orice fel de presupuziții.

Primul capitol, numit „**Cotitura istorică a Logicii Esenței**”, a constat în creionarea următoarelor teme: negativitatea absolută hegeliană ca primitivă fundamentală logico-ontologică, emanciparea pe care o suscită revizuirea a însăși categoriilor gândirii (mai ales în raport cu Kant) și, de asemenea, fuziunea integrativă dintre *Ființă* și *Gândire* în virtutea realizării ei și a transformării necesare a conținuturilor oricăror obiecte devenite „obiecte de gândire”. Elaborarea acestor teme în acest prim capitol s-a realizat într-o manieră istorico-polemică, arătând cum revoluția categoriilor gândirii din *Esență* este ineluctabil legată de câteva puncte nevralgice kantiene precum (auto)restrângerea epistemologiei la nivelul obiectelor finite, trasarea incontestabilă a limitei dintre cognoscibil și incognoscibil și eșecul aplicării acestei metode filosofice kantiene la necondiționat prin punctele de inflexiune numite antinomii și paralogisme.

Deși în exegeză avem o pletoară de sugestii a acestei prodigioase relații dintre Kant și Hegel, noi am selectat acei autori care nu îl repudiază abstract pe filosoful de la Königsberg și văd că, în fond, Hegel este profund îndatorat acestuia, deși există locuri unde o critică a limitărilor sistemului său s-a arătat a fi necesară și chiar formează astfel noutatea lui Hegel. Deși acest capitol nu a putut comprima exhaustiv această zonă uriașă a polemicii, acesta servește unui scop precis: în el alcătuim o genealogie a problematicii emancipării radicale a gândirii așa cum ea a fost primenită de Kant și dezvoltată de Hegel. Un punct nevralgic de aici a fost tranziția de la ontologia negativă a lui Kant la integraționismul dialectic al lui Hegel. De asemenea, ilustrativ a fost să redefinim conceptul infinității la Hegel, unul care evidențiază pregnant tranziția de la *Ființă* la *Esență*.

Relațiile fundamentale aduse de logica dublă, autonomizată și metafizic-întemeietoare a negației hegeliene au fost evidențiate în raportul cu logica finitistă kantiană, dar au fost și deștelenite și analizate ca teme în sine. Formulele *esențiale* ale reflectării și anume: relația-cu-altul ca aspect intern și integrant al relației-cu-sine, depășirea clivajului opaciza(n)t dintre subiect și

obiect prin fuzionarea integrativă dintre ființă și gândire (pentru care nu mai poate exista niciun substrat ontologic), autosabotarea relației simplei trimeri către un altceva din care emerge relația faptului de a-fi-pus-în-relație-cu-totalitatea, respectiv metamorfozarea foștilor doi poli aparent inconturnabili (ca membri ai unei așa-zise disjuncții irepresibile) în momente diferite ale aceluiași proces care este fiecare dintre ei (sau unitatea identității și diferenței) – toate aceste relații ale *Esenței* deschid orizonturi tematice coerente și coezive care chiar pot realiza captarea și corijarea istorico-filosofică a punctelor nevralgice sus-numite și demonstrează că structura complexă a *Conceptului* alături de dialectica negativității absolute reprezintă forța care constituie „ceea ce este” sau, simplu spus, că „a fi” și „a fi inteligibil” ajung a fi totuna. Hegel, postkantianul radical pentru care chiar și ultima redută a nemijlocirii și, implicit, a ideii unui dat dispare sub presiunea plauzibilității conceptuale și a necesității autotransformării logice a fiecărei categorii, își găsește solul ferm al construcției sale metafizice recapitulând și retroiectând o istorie, și progresând și proiectând filosofic dinspre ruinele rezultate cu necesitate din încăpățânarea și abnegația sa de nu accepta pretențiile nemijlocirii, iar acesta este un lucru revoluționar din punct de vedere metafizic.

După relieferarea contextului și rețelei de trimeri a capitolului întâi, în al doilea capitol, „**Instrumentarul Esenței**” am optat pentru reiterarea imanentistă a primelor două secțiuni din textul *Esenței*, pentru a vedea ideile lui Hegel nu ca decupaje, ci în virtutea circulației și a derivării categoriale neconstrânse. Însă această lectură din imanența textului *Esenței* nu a fost una a unei banale și anoste repetări a tezelor lui Hegel. Din contră, am arătat cum filosoful german furnizează mijloacele unei repudieri cvasigenerale a unilateralității interpretative și a univocității semantice cu acest instrumentar care declanșează o emancipare intelectuală radicală. Aceasta se mai datorează și angajamentului hegelian față de sistemul unei construcții pozitivante, cu toate că această construcție este una stranie pentru conștiința non-filosofică, infiltrată fiind de presupunerile și condiționările mecanismului reflexiv care epitomizează dialectica negativității absolute. Destrucția sistematică a iluziei unei nemijlocit pur sau a unei negativități simple are ca rezultate o ființă reconstituită *total* și o ocazie de transformare radicală (emancipare) a subiecților raționali. Sau, așa cum am arătat în primul capitol, am arătat cum perechea fuzionantă ființă și gândire este reliefată de captarea mișcării (sau a procesului) gândirii, deci este tributară necesității filosofice care transformă fiecare nemijlocit într-un rezultat al procesului mijlocirii.

Această variație și dinamică dialectică este una care caracterizează *Logica Reflectării* (așa cum am văzut că poate fi numită întreaga *Logică a Esenței*) și este de fapt punctul de vedere al filosofiei pentru Hegel. Reflectarea nu este un miraj estetic, ci este expresia necesității metafizice a negativității și are o implicație praxeologică în cadrul unei comunități *spirituale*. A-fi-pus-în-relație-cu-totalitatea și relația-cu-altul ca parte integrantă a relației-cu-sine sunt formulele ale acestei dinamici de gândiri reprezentată de *Esență*. Demantelând teoriile substratului și, astfel, aneantizând orice versiune chintesențială a *Esenței*, Hegel ne arată că această analiză sistematică și laborioasă a însăși categoriilor gândirii constituie caracterul „viu” al filosofiei. Prin contradicția înțeleasă ca o condiție a gândirii, Hegel de fapt arată potențialul emancipator al *Rațiunii* și cum se constituie atât o transformare a obiectelor gândirii, cât și a formelor de conștiință care le-au creat pe aceste obiecte în primă instanță și a căror imagine fidelă sunt.

Astfel, prin capitolele 1 și 2 am putut în sfârșit desfășura un *nexus* conceptual: atât o critică și o limpezire a proceselor reflexive este vizată, cât și validitatea obiectivă (și, vom vedea, în mod incontestabil intersubiectivă) a acestora. *Nexus*-ul subiectiv-obiectiv este ceea ce rămâne în urma tăvălăgului esențialist, este lumea de după disoluția clivajului absolut al subiectului și obiectului, al datului și, tehnic vorbind, al diferenței imediate între esență și aparența ei însăși. Această lume nouă, rezultată din critica lui Hegel, păstrează încă aceste modulări (de „subiectiv”, respectiv „obiectiv”), însă, concomitent, vizează determinarea lor reciprocă și capturarea mișcării gândirii – pe scurt, acum avem obiectul ca obiect de gândire și gândul ca gând (sau activitatea de gândire însăși) în cadrul unei forme conceptuale care reproduce structura lor izomorfică și apoi o duplică în ea însăși, deși această formă este originantă. Relația structurantă a *Conceptului* primenită de *Esență* se petrece atât între cei doi poli, cât și se repercutează în cadrul ei însăși față de cei doi poli – este relaționantă și autorelaționantă concomitent, adică este pandantul negativității absolute a reflectării. Dar această lume nouă a *Esenței*, reliefată de *nexus*, la rândul ei va fi mediată și va conține ample realizări și ținte epistemice, praxeologice, ontologice și, firește, metafizice. De aceea, celelalte două capitole ale lucrării de față vor fi o analiză atentă atât a polului subiectiv al acestui *nexus*, cât și a celui obiectiv.

Capitolul 3, „**Partea subiectivă a *nexus*-ului conceptual: radicalitatea cunoașterii speculative**”, al reliefării a ceea ce oferă *nexus*-ul conceptual (i.e. rezultatul de după transformarea *esențială*) pe partea subiectivă s-a dovedit inevitabil traversat de dimensiunea spirituală a

limbajului. Mediarea ca un fapt spiritual s-a dovedit a fi ineluctabil legată de ideea ca limbajul are un index comunitar (nu desemnează itemi ontologici în mod atomist) și că, deci, presupune o socialitate și o interacțiune care îl face cu puțință în primă instanță. Limbajul care face ontologie nefiind ontologie sau limbajul propozițiilor speculative este rezultatul transformărilor radical adus de emancipatoarea logică a reflectării, una care trebuie să explice chiar și negativitatea inițială, despărțitoare dintre membrii clivajului subiect versus obiect și, astfel, se explică pe sine sau, după formula din exegeză, este una a dezvoltării subiectului prin predicăție în cadrul propozițiilor speculative.

Aceasta a condus la o revizuire și o reexplicare a însăși structurii explicației, prin radicala reconsiderare a temeiului și întemeiatului din *Logica Obiectivă* – autorefectarea are complementul său al autoparticularizării universalului, iar aceasta este o achiziție a unui temei care nu este vreun substrat (ceva deplin pozitivat), ci traversat de aceeași negativitate absolută care adusese transformărilor *esențial*. Explicația, fundamentală pentru actul de gândire, este radical reelaborată de Hegel și ne aduce un orizont mult mai larg al atenției față de orice con-text care mărește încă și mai mult această structură de explicație. Însă această revoluție a subiectivului (și a locului subiectului, după cum arătase Badiou) nu poate fi restrânsă doar la corectarea unui standard de adevăr și al uzului categoriilor, ci ea, pe lângă reconsiderarea limbajului (mai ales în critica presupusei hegemonii a limbajului formal asupra celui natural), oferă posibilitatea angajamentului praxeologic al regândirii relației teoriei față de practică și a unei emancipări politice privită acum în mod necesar ca o negare sistematică a însăși situației.

Această posibilitate emancipatoare simultan teoretic-praxeologică trebuie în mod răspicat subliniată ca fiind la capătul opus seducției iluzorii a imaginarului, ea respingând adecvarea și, deci, ficționalizarea *status-quo*-ului, epitomizată de ideile transumaniste pe care le-am criticat în acest capitol. Introspectându-ne adevărată relație față de realitate, deci propria activitate de gândire, am ajuns în fața unor noi concepte de praxeologie, de politică, modulate pe un nou limbaj, pentru că obiectivitatea este cu totul integrantă experienței (avem garantată în sfârșit posibilitatea parcurgerii erorii), cu toate că (sau mai ales pentru că) orice concept al cunoașterii este subiectiv determinat. Când conceptualizarea de sine este tematizată putem revizui conceptul de „adevăr” pe care-l presupuneam (inconștient sau nu) în prealabil. Sublimarea poziției conștiinței naturale în cea filosofică survine în urma evanescența obiectivității adevărului, pentru că acum singurul lucru

rămas a fi considerat obiectiv este validitatea sa intersubiectivă. Cunoașterea metafizică hegeliană cu necesitate implică că obiectul absolut al acestei cunoașteri nu poate fi decât procesul cognitiv prin care obiectul este gândit, adică, cu alte cuvinte, ea cuprinde mișcarea reflectării, care este constitutivă pentru obiecte și prin care acestea sunt, în fond, individualizate.

Capitolul 4, „**Partea obiectivă a nexus-ului conceptual: Emancipare și socialitate**”, a pornit de la ideea că *Logica Esenței* realizează tranziția de la lucruri la relațiile lor constitutive sau, mai precis spus, de la determinațiile doar aparent nemijlocite și autonome ale *Ființei* (care ar fi prezumtiv prezente în obiecte) la relațiile lor constitutive (*esențiale*) care cu necesitate arată iluzoriul oricărui tip de nemijlocit. De aceea, proiectul de gândire *realizat* în obiecte este *realitatea* acestora. Așa cum lesne poate fi intuit, aici am realizat un șir de argumentații complementar celui din al treilea capitol. Fiecare parte a acestui *nexus* conceptual de după acțiunea *Esenței* orbitează în jurul prepozițiilor de „dinspre” și „întru”: dinspre un fel de a privi fie actul de gândire (partea subiectivă), fie obiectele de gândire (partea obiectivă), întru realizarea unuia în altuia. Dinspre contradicție întru rezolvarea sa (temeiul), dinspre temeii întru contradicția constitutivă a fiecărui lucru.

Dar, chiar și așa, contribuțiile noastre au alcătuit o invitație pentru a înțelege titlul tezei noastre. Vorbim despre o emancipare intelectuală și nu despre una a intelectului, pentru că ea nu privește doar (vre)un subiect, ci, deși este cu ceva adevărat *esențială* pentru subiect, ea își poate găsi evaluarea, extinderea și legitimarea (deci recunoașterea – *die Anerkennung*) doar în cadrul unei comunități spirituale. De aceea validitatea intersubiectivă a obiectului, bazată pe caracterul *Conceptului* de a fi mereu-și-deja prezent chiar și acolo unde doar părea că ar avea o exterioritate radicală (i.e. iluzia destrămată de *Esență*), a putut să arate că există o emancipare intelectuală chiar și acolo unde ambițiile eronate și nejustificate ale subiectului sunt repudiate. Simplu spus, am lăsat liberă autotransformarea categorială și acum înregistrăm rezultatele din obiectele de gândire fără a le distorsiona prin vreun subiectivism găunos. În partea subiectivă am analizat și extins proiectul capturării mișcării gândirii, ca un fel de înstăpânire rațională extinsă comunitar, în cea obiectiv – am corijat intervenția non-rațională și nemijlocită asupra obiectelor gândirii, lasându-le pur și simplu să fie („să se dezvolte de la sine”). Prima este orchestral-apropriantă, a doua este spectatorial-destitutivă

Așadar, în acest capitol dedicat părții obiective a nexusului am putut desăvârși evanescența exteriorității așa-zis autonome și radicale, acest fapt fiind simultan cu reiterarea legăturii *esențiale* dintre realitate și realizare. Altfel spus, dinspre obiectele gândirii am putut observa necesitatea cu care proiectul (sau mișcarea) de gândire în obiecte este însăși realitatea lor. Înscrierea deplină a unui lucru în sistemul său de relații (constitutiv și primordial metafizic) este o temă extrem de importantă în hegelianismul contemporan. Mai întâi, aceasta este ceea ce consfințește orizontalitatea *Esenței* drept o disoluție a oricărui „substrat”, dispariția temeiului ca fiind însăși temeiul pe care am ajuns a sta în *Logica Reflectării* la Cirulli. Apoi, ea este reliefată prin conceptul de contradicție ca formă organizatoare a reflectării, ca suprimare a exteriorității însăși și ca însăși condiție a gândirii care aduce un nou fel de a gândi obiectul (din cauza obiectelor care ne conduc la recunoașterea contradicției metafizice) la Longuenesse. La fel de important, aceasta este ceea ce a permis o nouă articulare a deosebirii *esențiale* dintre Hegel și logica extensională, întrucât, potrivit lui Brandom, negativitatea determinată hegeliană este o noțiune modală și, deci, nu poate fi o stipulare post-factum, ci este chiar la nivelul temeiului metafizic. Ideea topologiei expansive și a mulțimilor deschise hegeliene la Badiou, critica mitologiei vitalismului la Jameson, redescoperirea unui infinit intrinsec în ființă prin absolutizarea corelației dintre ființă și gândire la Brassier și la realiștii speculativi – și acestea au fost valoroase sugestii exegetice care ne-au arătat cum *Logica Esenței* este radical-transformatoare pentru obiectele sale, adică că emanciparea vizată de Hegel cu necesitate imersează în obiectul de gândire studiat.

Bibliografie selectivă:

ADORNO, Theodor: *Against Epistemology. A metacritique* (Trad. de Willis Domingo). Editura Polity Press, Cambridge, Massachusetts, 2013.

ADORNO, Theodor: *Drei Studien zu Hegel*. Editura Suhrkamp, Frankfurt, 1965.

ADORNO, Theodor: *Ontology and Dialectics* (Trad. de Nicholas Walker). Editura Polity Press, Cambridge, Massachusetts, 2019.

BADIOU, Alain: *Theory of the Subject* (Trad. De Bruno Bosteels). Editura Bloomsbury, New York & London, 2009.

BOWMAN, Brady: *Hegel and the Dialectic of Absolute Negativity*. Editura Cambridge University Press, New York & London, 2013.

BRANDON, Robert: *A Spirit of Trust. A reading of Hegel's Phenomenology*. Editura Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts & London, 2019.

BRANDON, Robert: *Tales of the Mighty Dead: Historical Essays in the Metaphysics of Intentionality*. Editura Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts & London, 2002.

BROCKARD, Hans: *Subjekt. Versuch zur Ontologie bei Hegel*. München, 1970.

BRASSIER, Ray: *Nihil Unbound: Enlightenment and Extinction*. Editura Palgrave Macmillan, New York, 2007.

CIOMOȘ, Virgil: *Conștiință și Schimbare în Critica Rațiunii Pure: O perspectivă arhitectonică asupra kantianismului*. Editura Humanitas, Bucureș, 2007

CIRULLI, Franco: *Hegel's Critique of Essence*. Editura Routledge, New York & London, 2006.

FRANKS, Paul: *All or Nothing. Systematicity, Transcendental Arguments and Skepticism in German Idealism*. Editura Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts & London, 2005.

FULDA, Hans-Friedrich: *Das Problem einer Einleitung in Hegels Wissenschaft der Logik*. Editura Suhrkamp, Frankfurt, 1975.

- FULDA, Hans-Friedrich, HORSTMANN, Rolf-Peter, THEUNISSEN, Michael: *Kritische Darstellung der Metaphysik. Eine Diskussion über Hegels Logik*. Editura Suhrkamp, Freiburg, 1980.
- GUZZONI, Ute: *Werden zu Sich. Eine Untersuchung zu Hegels Wissenschaft der Logik*. Editura Karl Albert, Freiburg, 1963.
- HARRIS, Henry Silton: *Hegel's Ladder. Volume I: The Pilgrimage of Reason*. Editura Hackett Publishing Company, Indianapolis & Cambridge, 1997.
- HEGEL, G.W.F: *Fenomenologia Spiritului* (Trad. de Virgil Bogdan). Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2010.
- HEGEL, G.W.F: *Filosofia Spiritului* (Trad. de Constantin Floru). Editura Academiei R.S.R, București, 1966.
- HEGEL, G.W.F: *Știința Logicii* (Trad. de D.D. Roșca). Editura Academiei R.S.R, București, 1966.
- HENRICH, Dieter: *Between Kant and Hegel. Lectures on German Idealism*. Editura Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts & London, 2003.
- HENRICH, Dieter: *Formen der Negation Hegels Logik*. În Rolf-Peter, Horstmann(ed.): *Seminar: Dialektik in der Philosophie Hegels*. Editura Suhrkamp, Frankfurt am Main, 2016.
- HENRICH, Dieter: *Hegel im Context*. Editura Suhrkamp, Frankfurt, 1971.
- HORSTMANN, Rolf-Peter: *Die Grenzen der Vernunft. Eine Untersuchung zu Zielen und Motiven des Deutschen Idealismus*. Editura Vittorio Klosterman, Frankfurt am Main, 2004.
- HORSTMANN, Rolf-Peter: *Ontologie und Relationen. Hegel, Bradley, Russell und die Kontroverse über interne und externe Beziehungen*. Editura Verlag Hain, Berlin, 1984.
- HOULGATE, Stephen: *The Opening of Hegel's Logic: from Being to Infinity*. Editura Purdue University Press, West Lafayette, Indiana, 2006.
- JAMESON, Fredric: *Valences of The Dialectic*. Editura Verso, New York & London, 2009.

- KANT, Immanuel: *Critica Facultății de Judecare* (Trad. de Vasile Dem. Zamfirescu și Alexandru Surdu). Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981.
- KANT, Immanuel: *Critica Rațiunii Pure* (Trad. de N. Bagdasar și E. Moisuc). Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2009.
- LONGUENESSE, Béatrice: *Hegel's Critique of Metaphysics*. Editura Cambridge University Press, New York & London, 2007.
- MALABOU, Catherine: *The future of Hegel. Plasticity, Temporality, and Dialectic*. Ed. Routledge, New York, 2005.
- MCDOWELL, John: *Having the World in View: Essays on Kant, Hegel, and Sellars*. Editura Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 2003.
- PIPPIN, Robert: *Hegel's Idealism: The Satisfactions of Self-Consciousness*. Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1989.
- POSTONE, Moishe: *Time, Labor and Social Domination*. Editura Cambridge University Press, New York, 1993.
- PUNTEL, Lorenz: *Darstellung, Methode und Struktur: Untersuchungen zur Einheit der systematischen Philosophie G.W.F. Hegels*. Editura Meiner, Hamburg, 1981.
- QUINE, Willard Van Orman: *Word and Object*. Editura MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1960.
- NEGARESTANI, Reza: *Intelligence and Spirit*. Editura MIT Press, Cambridge, Massachusetts & London, 2018.
- SELLARS, Wilfrid: *Perception and Reality*. Editura Routledge, London, 1963.
- STERN, Robert: *Hegel, Kant, and the Structure of the Object*. Editura Routledge, New York & London, 1990.
- ŽIŽEK, Slavoj: *Less than Nothing: Hegel and the Shadow of Dialectical Materialism*. Editura Verso, London & New York, 2012.

